

سیمای سوره اعلی

این سوره نوزده آیه دارد و در مکه نازل شده است. سوره‌هایی را که با فرمان تسبیح خداوند آغاز می‌شود، مسبّحات گویند و سوره اعلی، آخرین سوره از سور مسبّحات است. نام سوره، برگرفته از آیه اول است که خداوند را با وصف «اعلی» توصیف می‌کند. مطالب سوره به دو بخش تقسیم می‌شود که بخش اول، خطاب به پیامبر گرامی اسلام و بخش دوم درباره مؤمنان و کافران و عوامل سعادت و شقاوت این دو گروه است. در روایات سفارش شده است که در نماز عید (فطر و قربان)، در رکعت اول سوره اعلی خوانده شود. (تفسیر نور الثقلین)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

به نام خداوند بخشنده مهربان

سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى «۱» الَّذِي خَلَقَ فَسَوَّى «۲» وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَى «۳» وَالَّذِي أخرجَ الْمَرْعى «۴» فَجَعَلَهُ غنَاءً أَحْوَى «۵»
(۱) نام پروردگار بلندمرتبهات را به پاکی یاد کن. (۲) همان که آفرید و سامان بخشید. (۳) و آنکه (هر چیز را) اندازه‌ای نهاد و هدایت کرد. (۴) آنکه (گیاه) چراگاه را رویانید. (۵) و سرانجام آن را خشک و تیره کرد.

نکته‌ها:

- ❖ تسبیح نام خدا، یعنی نه فقط برای ذات خداوند، شریک قائل نشویم، بلکه حتی برای نام او نیز شریک نیاوریم و نام دیگران را هم ردیف نام خداوند قرار ندهیم. چنانکه برخی گروه‌های التقاطی می‌گفتند: «به نام خدا و به نام خلق قهرمان ایران»
- ❖ در قرآن و حدیث نشانه‌های زیادی است که اسلام به محترم شمردن نام‌های مقدّس عنایت دارد. چنانکه در این سوره می‌فرماید: علاوه بر تسبیح ذات، اسم پروردگار را هم باید منزه بدانی. در جای دیگر می‌فرماید: نام پیامبر را مثل نام‌های خودتان ساده نبرید: «لا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضاً» (نور، ۶۳) در جای دیگر می‌فرماید: چرا فرشتگان را به نام زن می‌خوانند: «أَيُّسْمُونَ الْمَلَائِكَةَ تَسْمِيَةَ الْأُنثَى» (نجم، ۲۷) و پیامبر اسلام نام‌های نامناسب یاران را تغییر می‌دادند.
- ❖ مسئله آفرینش و هدایت، در آیه پنجاه سوره طه نیز آمده است، آنجا که فرعون از حضرت موسی علیه السلام پرسید: پروردگار شما کیست؟ گفت: «رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ حَلْفَهُ ثُمَّ هَدَى» ناگفته پیداست که مراد از این هدایت، هدایت تکوینی است که خداوند در موجودات قرار داده است. مثلاً ساختمان بدن مادر را به گونه‌ای هدایت کرد که شیر تولید کند و نوزاد را هدایت کرد که به سراغ سینه مادر رفته و شیر بمکد.
- هدایت تکوینی موجودات با مرور زمان بهتر فهمیده می‌شود. همین امر است که هزاران دانشمند را به تحقیق وا داشته که چگونه پرندگان یا ماهی‌ها حتی اگر صدها کیلومتر از جای خود دور شوند باز به محل خود بر می‌گردند. هدایت الهی در هر موجودی چیزی قرار داده که او را به راه تکامل خود پیش می‌برد. ذرات خاک میوه می‌شود، میوه نطفه و سپس انسان، دوباره جسم انسان، خاک می‌شود.
- ❖ «سوی» به معنای نظام بخشیدن است. از نظام کهکشانی گرفته تا نظام حاکم بر یک حشره ذره‌بینی. «غُفَاءً» یعنی گیاه خشک و خاشاک و «أَحْوَى» به معنای سبزی است که رو به سیاهی باشد.
- ❖ حتی یک برگ کوچک و خاشاک ناچیز هم به حال خود رها شده نیست. سبزه زاری که در دید ما خشک و تیره می‌شود، در نظام هدایت الهی است، زیرا همان برگ‌های خشکیده به ماده دیگری تبدیل می‌شود که برای قوت و قوّت زمین و درخت لازم است یا در شرایط انبوه تبدیل به زغال سنگ شده و یا آثار مفید دیگری در خاک دارد.

پیام‌ها:

- ۱- نام خداوند مقدس است. از هرگونه بی‌احترامی به نام او پرهیز کنید. «سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ»
- ۲- اوصاف ناشایست را در کنار نام خدا قرار ندهید. «سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ»
- ۳- نام‌های اختصاصی خداوند را بر دیگران ننهید. «سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ»
- ۴- تسبیح او سبب رشد و پرورش شما است. «سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ»
- ۵- مسئولیت شرک زدایی در درجه اول به دوش رهبر آسمانی و سپس بر عهده همه مؤمنان است. «سَبِّحْ»
- ۶- توحید کامل در پرتو تنزیه ذات و تسبیح نام اوست. «سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ»
- ۷- خداوند، از هرچه گفته و نوشته و تصور شود، برتر است. او در همه کمالات برتر است. «رَبُّكَ الْأَعْلَى»
- ۸- خداوند، فقط خالق نیست، بلکه علاوه بر آن نظام بخش هستی و موجودات نیز می‌باشد. «خَلَقَ فَسَوَّى»
- ۹- ظرفیت و هدایت موجودات، دلیل بر هدفمندی آفرینش است. «قَدَّرَ فَهَدَى»
- ۱۰- فرمان‌های الهی همراه با حکمت و دلیل است. نام خدا را تسبیح کن، زیرا او اعلی است، آفرید و سامان داد و هدایت کرد سَبِّحْ ... الْأَعْلَى، خَلَقَ فَسَوَّى وَ الَّذِي قَدَّرَ فَهَدَى
- ۱۱- هدایت تکوینی آفریده‌ها در چهره‌های مختلفی است، گاهی سبز و گاهی خشک ولی هر دو در مدار هدایت است. «أَخْرَجَ الْمَرْعَى فَجَعَلَهُ غُثَاءً أَحْوَى»

سَنُقَرِّئُكَ فَلَا تَنْسَى ﴿٦﴾ إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفَى ﴿٧﴾

(۶) ما تو را به قرائت درست وامی‌داریم، پس فراموش نخواهی کرد.

(۷) مگر آنچه خدا بخواند که او بی‌گمان آشکار و نهان را می‌داند.

نکته‌ها:

- ❖ «سَنُقَرِّئُكَ» از ریشه «قرء» و باب افعال است. «اقرء» در لغت یعنی آنکه قاری بخواند و استاد گوش بدهد و غلطهای او را تصحیح کند، اما در مورد پیامبر گرامی اسلام، «اقرء» یعنی ما قدرتی به تو می‌دهیم که قرآن را بدون کم و کاست و درست بخوانی و آنچه را به تو نازل شده، فراموش نکنی. (تفسیر المیزان) «سَنُقَرِّئُكَ فَلَا تَنْسَى»
- ❖ جمله «إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ» استثنایی است که به منظور بیان قدرت مطلقه الهی آمده است تا بفهماند که خداوند قادر است حتی بعد از دادن این قدرت، می‌تواند پیامبر را گرفتار فراموشی کند. (چنانکه درباره بهشتیان می‌فرماید: بهشت برای آنان جاودانه است و عطای خداوند نسبت به آنان قطع و گسسته نمی‌شود، ولی باز هم میان کلمه «خَالِدِينَ» و «عَطَاءً غَيْرَ مَجْدُودٍ» می‌فرماید: «إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ» (هود، ۱۰۸) مگر اینکه پروردگارت بخواند آنان را از بهشت بیرون و لطفش را قطع کند و این بخاطر آن است که بگوید دست خدا بسته نیست.)

پیام‌ها:

- ۱- آفرینش هستی و هدایت تکوینی آن، مقدمه هدایت تشریحی و معنوی انسانهاست. «سَنُقَرِّئُكَ» (خدایی که گیاه را از درون خاک بیرون می‌کشد، چگونه استعدادهای معنوی انسان را بروز ندهد؟ «سَنُقَرِّئُكَ»)
- ۲- پیامبر که هر چه دارد از وحی است، نگران فراموش کردن آن در آینده بود که خداوند به او وعده عدم فراموشی داد. «سَنُقَرِّئُكَ فَلَا تَنْسَى»
- ۳- رسول خدا صلی الله علیه و آله از هرگونه نسیان، مصون است. «فَلَا تَنْسَى»
- ۴- پیامبر، حافظ کل قرآن بود. «فَلَا تَنْسَى» (یکی از معجزات پیامبر اکرم این بود که با یکبار شنیدن برای همیشه حتی آیات طولانی را به یاد داشت.)

- ۵- دست خدا بسته نیست و می‌تواند آنچه می‌دهد پس بگیرد. «سَنُقَرِّبُكَ فَلَا تَنْسَىٰ إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ»
- ۶- گرچه خداوند هرگز خلف وعده نمی‌کند «وَلَا تَنْسَىٰ إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ»
- ۷- اراده الهی حکیمانه و عالمانه است. إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ إِنَّهُ يَعْلَمُ ...
- ۸- اقتضای بعضی از امور آن است که پنهان باشد. «ما یخفی» (کلمه «یخفی» در قالب فعل مضارع بیانگر آن است که مخفی بودن بعضی امور، مقتضای طبیعت آنهاست.)

و نُيَسِّرُكَ لِلْيُسْرَىٰ «۸» فَذَكَرْ إِنَّ نَفْعَتِ الذِّكْرِى «۹» سَيَذَكِّرُ مَنْ يَخْشَى «۱۰» وَ يَتَجَنَّبُهَا الْأَشْقَى «۱۱» الَّذِى يَصَلِّى النَّارَ الْكُبْرَى «۱۲»
 ثُمَّ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَ لَا يَحْيَى «۱۳»

(۸) و ما تو را برای آسان‌ترین (راه دعوت) آماده می‌سازیم. (۹) پس تذکر بده، (البته) اگر تذکر مفید افتد. (۱۰) هر کس خشیت الهی داشته باشد، بزودی پند گیرد. (۱۱) و بدبخت‌ترین افراد از آن دوری کند. (۱۲) همان کس که به آتش بزرگ درافتد. (۱۳) پس در آنجا نه بمیرد و نه زندگانی کند.

نکته‌ها:

- ❖ حضرت موسی برای موفقیت در انجام تبلیغ، دو چیز از خدا خواست، یکی سعه‌صدر و یکی آسان شدن امر رسالت: «رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي وَ يَسِّرْ لِي أَمْرِي» (طه، ۲۵-۲۶) خداوند این دو امر را بدون درخواست، به پیامبر اسلام عطا فرمود. چنانکه درباره سعه‌صدر فرمود: «أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ» (شرح، ۱) و درباره آسان شدن امر دعوت در این آیه می‌فرماید: «و نُيَسِّرُكَ لِلْيُسْرَىٰ». (تفسیر المیزان)
- ❖ مراد از «نُيَسِّرُكَ» آن است که ای پیامبر! نفس شریف تو را با خلق عظیم و سعه صدر و صفا و سادگی، چنان مهیا می‌کنیم که بتواند وظیفه رسالت را به آسانی و به بهترین طریق انجام دهد. کاری می‌کنیم که تو خود راه آسان را انتخاب کنی که همان راه فطرت است. (تفسیر المیزان)

شرائط تذکر و موعظه:

- الف: شرط موعظه، آمادگی واعظ است. نُيَسِّرُكَ ... فَذَكَرْ
- ب: تذکر و موعظه باید بر اساس قرآن باشد. سَنُقَرِّبُكَ ... فَذَكَرْ
- ج: واعظ باید خود اهل غفلت و نسیان نباشد. فَلَا تَنْسَى ... فَذَكَرْ
- د: واعظی موفق است که به امدادهای الهی امیدوار باشد. سَنُقَرِّبُكَ ... نُيَسِّرُكَ ... فَذَكَرْ

پیام‌ها:

- ۱- تبلیغ دین و دعوت مردم به سوی خدا، مشکلات و سختی‌های فراوانی در پیش دارد که خداوند وعده داده است، مبلغ دین را یاری دهد و تحمل سختی‌ها را بر او آسان سازد. «نُيَسِّرُكَ لِلْيُسْرَىٰ»
- ۲- به هر کس مأموریتی می‌دهید، گره کارش را باز کنید. «نُيَسِّرُكَ لِلْيُسْرَىٰ فَذَكَرْ»
- ۳- تسبیح ما مقدمه کار گشایی خداوند است. سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ ... نُيَسِّرُكَ لِلْيُسْرَىٰ
- ۴- نزول وحی برای تذکر به مردم است. سَنُقَرِّبُكَ ... فَذَكَرْ
- ۵- شرط تذکر، پند پذیری است و پیامبر نسبت به افراد پندناپذیر مسئولیتی ندارد. «فَذَكَرْ إِنَّ نَفْعَتِ الذِّكْرِى»
- ۶- تنها افراد خداترس تذکر را می‌پذیرند. «سَيَذَكِّرُ مَنْ يَخْشَى»
- ۷- پنددادن افراد خداترس آسان‌تر است. نُيَسِّرُكَ لِلْيُسْرَىٰ ... سَيَذَكِّرُ مَنْ يَخْشَى
- ۸- به مبلغ باید دل‌داری داد که کارش بیهوده نیست. فَذَكَرْ ... سَيَذَكِّرُ ...

- ۹- مُبَلَّغٌ نَبَايَدُ تَوَقُّعِ تَأْتِيرِ فَوْرِي دَاشْتَه بَاشِد. «سَيِّدُكَرُّ»
- ۱۰- مَشْكَالُ كَفَّارِ دَوْرِي خُودِ أَنْانِ از قُرْآنِ وِ پِيَامِبِرِ اسْت، نَه أَنْكَه دَرِ اَيْنِ دُو عِنَصِرِ پَاك، ضَعْفِ يَاقِصْصِي بَاشِد. «يَتَجَنَّبُهَا»
- ۱۱- قُرْآنِ مِيْزَانِ اسْت. پَنْدِپَزِيْرِ اَنِ مَدَالِ «يَخْشِي» مِيْ گِيْرِد، «سَيِّدُكَرُّ مَنُ يَخْشِي» وِ پَنْدِنَاپَزِيْرِ اَنِ لَقْبِ «اشْقِي» دَرِيَاْفْتِ مِيْ كَنْد. «وَوَيَتَجَنَّبُهَا الْأَشْقِي»
- ۱۲- دَوْرِي از پَنْدِ وِ پِيَامِ قُرْآنِ، مَايَه شَقَاوَتِ اسْت. «يَتَجَنَّبُهَا الْأَشْقِي»
- ۱۳- سِيْرَه دَائِمِي تِيْرَه بَخْتَانِ دَوْرِي از پَنْدِ اسْت. «يَتَجَنَّبُهَا» دَرِ قَالِبِ مَضَارِعِ بَرَايِ مَعْنَايِ اسْتَمْرَارِ وِ دَوَامِ اسْت.
- ۱۴- بَدِيخْتِ تَرِيْنِ مَرْدَمِ كَسِي اسْت كِه خَشِيْتِ اِلَهِي نَدَارِد. «اشْقِي» دَرِ بَرَابَرِ «يَخْشِي» قَرَارِ گِرْفْتَه اسْت.
- ۱۵- تَوَقُّعِ اِصْلَاحِ هَمِه مَرْدَمِ رَا نَدَاشْتَه بَاشِيْد. «سَيِّدُكَرُّ مَنُ يَخْشِي وَ يَتَجَنَّبُهَا الْأَشْقِي»
- ۱۶- عَامِلِ پَزِيْرِشِ وِ عَدَمِ پَزِيْرِشِ دَرِ دَرُوْنِ خُودِ اِنْسَانِ اسْت. يَخْشِي ... اشْقِي
- ۱۷- كِيْفِرِ بِه مَقْدَارِ خَبَاثَتِ اسْت. «اشْقِي - النَّارَ الْكُبْرَى»
- ۱۸- دُوْخِ بَرَايِ گِرُوْهي اِبْدِي وِ هَمِيْشِگِي اسْت. «لَا يَمُوتُ فِيْهَا وَ لَا يَحْيِي»
- ۱۹- خُلُوْدِ دَرِ دُوْخِ، طَبِيْعَتِ دُوْخِيَاْنِ رَا تَغْيِيْرِ نَمِي دَهْد كِه دِيْگَرِ از اَتَشِ رَنْجِ نَبْرَنْد، بَلَكِه دَائِمًا دَرِ شَكَنْجِه هَسْتَنْد. «لَا يَمُوتُ فِيْهَا وَ لَا يَحْيِي»

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى «۱۴» وَ ذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى «۱۵»

(۱۴) بَه رَاسْتِي رَسْتِگَارِ شُدِ اَنِ كَسِ كِه خُودِ رَا (از پليديها) پَاكِ گِرْدَانِيْد.

(۱۵) نَامِ پُرُوْرْدِگَارِشِ رَا يَادِ كَرْدِ وِ نَمَازِ گِذَارْد.

نکته‌ها:

- ❖ تزكیه، اَنِ اسْت كِه فِكْرِ از عَقَايِدِ فَاَسِدِ وِ نَفْسِ از اِخْلَاقِ فَاَسِدِ وِ اِعْضَاءِ از رِفْتَارِ فَاَسِدِ، پَاكِ شُودِ وِ زَكَاتِ پَاكِ كَرْدَنِ رُوحِ از حِرْصِ وِ بَخْلِ وِ مَالِ از حَقُوقِ مَحْرُومَانِ اسْت.
- ❖ دَرِ مَكْتَبِ اَنْبِيَا، رَسْتِگَارَانِ پَاكَانِ هَسْتَنْد: «قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى» وِ لِي دَرِ مَكْتَبِ طَاغُوْتِيَاْنِ، رَسْتِگَارَانِ زُورْمَنْدَانْد. فِرْعَوْنِ مِيْ گِفْت: هَرِ كَسِ پِيْرُوْزِ شُودِ رَسْتِگَارِ اسْت. «قَدْ أَفْلَحَ الْيَوْمَ مَنْ اسْتَعْلَى» (طه، ۶۵)
- ❖ دَرِ قُرْآنِ رَسْتِگَارِي قَطْعِي، هَمِ بَرَايِ مُؤْمِنَانِ اَمْدَه: «قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ» (مؤمنون، ۱) وِ هَمِ بَرَايِ كَسَانِي كِه خُودِ Rَا تَزَكِيَه كَرْدَه اَنْد: «قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى» پَسِ مُؤْمِنِ وَاْقِعِي هَمَانِ كَسَانِي هَسْتَنْد كِه خُودِ Rَا تَزَكِيَه كَرْدَه بَاشَنْد.

پیام‌ها:

- ۱- قُرْآنِ دَرِ پَايَانِ بَرُخِي آيَاتِ مِي فَرْمَايِد: اَمِيْدِ اسْت رَسْتِگَارِ شُويْد. «لَعَلَّكُمْ تَفْلِحُونَ» * زِيْرَا كَارِ خَيْرِ از اِفْرَادِي كِه تَزَكِيَه نَكْرَدَه اَنْد، بَا رِيَا وِ غُرُورِ وِ گِناهِ وِ مَنّتِ گِذَارِي مَحُو مِي شُود. وِ لِي دَرِبَارَه تَزَكِيَه شُدْگَانِ مِي فَرْمَايِد: قَطْعًا رَسْتِگَارَنْد. «قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى»
- ۲- تَزَكِيَه خُودِ بِه خُودِ حَاصِلِ نَمِي شُود، بَايِدِ بِه سَرَاغِ اَنِ رِفْتِ. «تَزَكَّى»
- ۳- تَزَكِيَه بَدُوْنِ نَمَازِ وِ عِبَادَتِ نَمِي شُود. «تَزَكَّى، ذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى»

بَلْ تُؤْتِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا «۱۶» وَ الْآخِرَةَ خَيْرٌ وَ اَبْقَى «۱۷» اِنَّ هَذَا لَفِي الصُّحُفِ الْاُولَى «۱۸» صُحُفِ اِبْرَاهِيْمَ وَ مُوسَى «۱۹»

(۱۶) وِ لِي شَمَا زَنْدِگِي دُنْيَا Rَا تَرْجِيحِ مِي دَهِيْد. (۱۷) وِ حَالِ اَنَكِه اَخْرَتِ بَهْتَرِ وِ مَانْدِگَارْتَرِ اسْت. (۱۸) اَيْنِ سَخْنِ دَرِ كَتَبِ اَسْمَانِي پِيْشِيْنِ نِيْزِ اَمْدَه اسْت. (۱۹) كِتَابِ هَايِ اِبْرَاهِيْمِ وِ مُوسَى.

نکته‌ها:

- ❖ در روایات، علاقه به دنیا سرچشمه تمام خطاهاست. «حب الدنيا رأس كل خطيئة» (کافی، ج ۲، ص ۱۳۰) دنیا پل عبور است، نه توقفگاه، باید از آن عبور کرد و به اقامتگاه رسید. «خذوا من ممرکم لممرکم» (نهج البلاغه، خطبه ۲۰۳)
- ❖ در قرآن معمولاً زکات بعد از نماز آمده است: «يَقِيْمُوْنَ الصَّلَاةَ وَ يُؤْتُوْنَ الزَّكَاةَ» (مائده، ۵۵) ولی امام صادق علیه السلام می‌فرماید: در عید فطر پرداخت زکات به فقرا قبل از نماز عید آمده است. سپس این آیه را تلاوت فرمود: (تهذیب الاحکام، ج ۴، ص ۱۰۸) «قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى وَ ذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى»
- ❖ امام رضا علیه السلام از معنای این آیه سؤال کرد: «ذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى» شخصی گفت: هرگاه نام خدا را برد نماز بخواند. امام فرمود: این تکلیف سختی است که در شبانه روز هر وقت نام خدا برده شد انسان نماز بخواند. او پرسید: پس معنا چیست؟ امام فرمود: هرگاه نام خدا برده شد، صلوات بر محمد و آل محمد بفرستد. «کلما ذکر ربه صلی علی محمد و اله» (تفسیر نورالثقلین)
- ❖ آخرت بهتر از دنیا است، زیرا ویژگی‌های زیر را دارد:
  ۱. جاودانگی زمانی: «خَالِدِينَ فِيهَا» (آل عمران، ۱۵)
  ۲. وسعت مکانی: «عَرْضُهَا كَعَرْضِ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ» (حدید، ۲۱)
  ۳. تنوع در خوراک: «أَنْهَارٌ مِنْ عَسَلٍ» (محمد، ۱۵)، «فَاكِهَةٌ كَثِيرَةٌ» (زخرف، ۷۳)
  ۴. دوری از ترس و اندوه: «أَمِينٍ» (حجر، ۴۶)
  ۵. دوستان وفادار: «إِخْوَانًا عَلَى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ» (حجر، ۴۷)
  ۶. همسران زیبا: «كَأَمْثَالِ اللُّؤْلُؤِ الْمَكْنُونِ» (واقع، ۲۳)
- ❖ ابودر از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل می‌کند که خداوند یکصد و بیست و چهار هزار پیامبر فرستاده که ۳۱۳ نفر آنها رسول و مابقی نبی بوده‌اند و جمعاً ۱۰۴ کتاب داشتند. (تفسیر المیزان)

پیام‌ها:

- ۱- مانع تزکیه، علاقه به دنیا است. «بَلْ تُؤْثِرُونَ»
- ۲- دنیا بد نیست، آنچه مورد انتقاد است ترجیح آن بر آخرت است. «تُؤْثِرُونَ»
- ۳- هرگاه از چیزی انتقاد می‌کنید، نمونه خوب و راهکار آن را نشان دهید. «تُؤْثِرُونَ ... وَ الْآخِرَةُ خَيْرٌ»
- ۴- راه پاک شدن دل و فکر انسان، ذکر مدام و مستمر نام خداوند است. «تَزَكَّى وَ ذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ»
- ۵- توجه به جلوه‌های ربوبیت، عامل یاد خداست. «ذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ»
- ۶- نماز باید بر اساس ذکر و توجه باشد، نه غافلانه و بر اساس عادت. «ذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى»
- ۷- نمازگزاران زمانی رستگارند که اهل تزکیه و یاد خدا باشند. «تَزَكَّى وَ ذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى»
- ۸- کتب آسمانی، همسو و هماهنگ با یکدیگر هستند. «إِنَّ هَذَا لَفِي الصُّحُفِ الْأُولَى»
- ۹- در میان کتب آسمانی، کتب حضرت ابراهیم و حضرت موسی امتیاز خاصی دارد. «صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَ مُوسَى»

«والحمد لله رب العالمين»